

kolokvij knjižnice IRB-a

autori i koautori

znanstvenih članaka

B. Šantić

IRB

14.12. 2005.

Predgovor web verziji

Malo sam oklijevao i premišljao da li da pošaljem prezentaciju na web knjižnice. Razlozi su stil i organizacija slajdova kao i sama tema.

Što se tiče stila, ima puno šturih natuknica pa neke bitne ideje i detalji ostaju nedorečeni.

Što se pak tiče same teme, postoji mala mogućnost da se netko osjeti 'prozvanim', što svakako nije bila nakana!

Stoga treba ponoviti: nije bila namjera kritizirati niti svakodnevnu praksu, niti neku osobu, kao ni predlagati neka 'poboljšanja'.

Glavni ciljevi/rezultati su:

1. definiranje jasnih i praktično primjenjivih kriterija za koautorstvo
2. kategorizacija koautora u 4 dobro definirane vrste.

radovi - iznimno važni

1. psihološka dobit

⇒ i osobni i profesionalni uspjeh

?!? broj radova (i/ili citata) '= IQ' (inteligencija)

2. osobne financije

⇒ i radno mjesto, i plaću,

3. napredovanje

⇒ blagotvorno: + psihološki + financijski

samostalni članci - rijetki

- **uglavnom - više koautora**
ponekad > 100 !
- ? **kako postati koautor**
- ? **'znanstveni doprinos'**
- ? **tko je zaslužan, tko najzaslužniji**
- ? **ima li 'manje' zaslužnih i koautora**
- ? **netko članak ni pročitao**
- ? **....**

natuknice s weba-
za ilustraciju problema ...

International Committee of Medical Journal Editors – Vancouver 1978

conditions for authorship

1. **substantial contributions**
to conception and design, or acquisition of data, or
analysis and interpretation of data;
2. **drafting the article** or revising it critically
for **important intellectual content**;
3. **final approval** of the version to be published.

* Acquisition of **funding**,
collection of data,
or general **supervision** of the research group,
alone, **does not justify authorship.**

Faculty Council of Harvard Medical School

- **every author** should have made a **substantial, direct, intellectual contribution.**
- **disputes** sometimes arise about **who** should be listed as authors of an intellectual product and **the order** in which they should be listed...
- **junior investigators:**
  - ... including senior colleagues as authors whether or not those colleagues have made substantial intellectual contributions will improve the credibility of their work and its chances of publication
  - ... they may not want to offend their chiefs, who hold substantial power over their employment, research opportunities, and recommendations for jobs and promotion

British Sociological Association: authorship guidelines for academic papers

- Junior researchers may feel pressured to accept or assign honorary authorship because they do not want to offend their bosses who have substantial power over their future career
- **honorary authorship** (named authors who have not met authorship criteria)
- ... in medical journals found that (*Flanagin et al. 1998*):
19% had evidence of **honorary** authors
11% had evidence of **ghost** authors

ovdje - manje o problemima i moralu

ciljevi:

1. KRITERIJ za koautorstvo

2. KATEGORIZACIJA

1. kriterij za koautorstvo

- što je zapravo
‘znanstveni’ doprinos
‘ bitan / važan / značajan /... ’

- ? postavka i objašnjenje model
- ? pisanje članka
- ? mjerenje / skupljanje podataka
- ? pisanje računalnog programa
- ? rukovođenje / financije (‘ugovori’)

? neki DRUGI KRITERIJ

Napomena: oznaka **i/ili** → zamjena **' / '**

paralela s kvantnom fizikom

- **‘bitan znanstveni doprinos’**
= **‘valna funkcija problema’**
kompleksna (i *imaginarna*) veličina
- **uloženo VRIJEME = observabla**

znanstveni doprinos $\approx$ uloženo vrijeme

- **VREMENSKI KRITERIJ**

- svaki koautor - 'neko vrijeme' radio 'na članku'
- znanje, iskustvo, efikasnost
  - mogu jako varirati
- autori slične 'pameti' - neće se svi složiti !
- 'genijalnost' nemjerljiva '*vremenskim kriterijem*'
- većina članaka nije za Nobelovu nagradu

- **koautorstvo = 'nagrada' za uloženo vrijeme**

praktična primjena ('odokometrija')

- do **nekoliko sati** $\Rightarrow$ nema koautorstva
- **1-2 dana** $\Rightarrow$ neće biti protesta protiv koautorstva
- **više od nekoliko dana,**
a svakako više od tjedna
 $\Rightarrow$ nužno koautorstvo
- niži rang $\Rightarrow$ manja efikasnost $\Rightarrow$ duže vrijeme
npr. studenti utroše tjedan dana da bi spoznali
nešto što iskusni znanstvenik objasni u par minuta

2. klasifikacija koautora

kriteriji:

- vremenski kriterij
- vrsta posla, hijerarhija, ...
- **+ test memorije** - objasniti članak, danas ili nakon 2-3 godine ?
‘Everyone who is listed as author should be able to defend the paper as a whole.’
- ...

četiri vrste koautora

- **PISAC** (*writer*)
- **RADNIK** (*worker*)
- **DAVATELJ** (*provider*)
- **VOĐA** (*leader*)

1. pisac (*writer*)

- **napisao članak !**
  - ostali 'samo': čitaju i/ili diskutiraju, korigiraju
  - *iznimka*: veliki revijalni/grupni članci
- u pravilu **prvi** koautor (po redoslijedu)
  - iznimka(a)*: najzaslužniji radnik/student
  - iznimka(b)*: 'mnogoljudne kolaboracije'
- imao ideju, organizirao i nadzirao 'projekt'-članak
- komunicira s urednikom i 'prosuditeljem' (referee)
- određuje ostale koautore (*?frustrirajuće*)

- **memorija pisca** i nakon par godina:
  - o čemu se radi
  - izlaganje rezultata / ideja
  - što je radio pojedini koautor
- **pisac = najvažniji i najzaslužniji koautor**

2. radnik (*worker*)

- nije začetnik glavne ideje
  - rjeđe protumači / objasni glavne rezultate
- mjeri, skuplja podatke, modelira, računa, crta, gradi /uhodava eksperimentalne i/ili teorijske metode ,...
- mlađi ljudi, studenti i/ili novaci
- nižeg ranga od pisca
- ako istog ranga $\Rightarrow$ bolje opisani kao 'davatelji'
- radnik 'uvijek' koautor

- **memorija radnika**
  - objasniti barem one dijelove članka na kojima su neposredno radili
- često i cijeli članak

koliki je 'znanstveni doprinos'
pisca i radnika
($\approx$ mjereći uloženim vremenom)

- lako odrediti količinu vremena !
- i pisci i radnici rade intenzivno i **dugotrajno** !
- pisci i radnici objave relativno mali broj članaka
- najveći utrošak vremena !

3. davatelj (*provider*)

(alternative: snabdjevač, opskrbljivač,...)

- daje: **materijalna dobra** ('uzorci')

i/ili **intelektualne usluge**
- suradnja – nužna posljedica
multidisciplinarnosti / specijalizacija

podtipovi davatelja

- **davatelj 'uzoraka'**
- **davatelj intelektualne usluge**
ima vrijednu opremu: - izmjeri 'XYZ-spektar', ...
- i/ili izračuna / teorija...
- daje svoje rezultate na 'obradu'
- davatelj ideje – 'uz jutarnju kavu', u članku...

karakteristike svih davatelja

- ne kreira ideju
- ne piše članak,
  - možda u dijelu koji se tiče njihovog doprinosa
- nerijetko davatelji vide članak tek po objavi
- 'memorija': nakon par godina
  - o osnovnoj ideji članka ne znaju puno
- rade kraće nego pisac i radnici ? (? privid?)

koautorstvo davatelja ↔ minuli rad

- puno vremena: i znanstvenog i organizacijskog, da se neki skupi stroj nabavi i uhoda
- 'preko noći' se ne postaje ekspert
- ako D u *kratkom* vremenu nešto izmjeri/izračuna, ? možemo li to i samo na istom stroju / 'programu'
- 'davatelj ideja' nešto objasni u desetak minuta, ? do te spoznaje došao uz 'jutarnju kavu'

'pravila' za koautorstvo davatelja

- **davatelj 'uzoraka'**
- kupljen → nema koautorstva
- dobiven → koautorstvo = 'naknada' za 'minuli rad'
- **intelektualni davatelji**
- par dana mjerenja/računanja ⇒ koautorstvo
- 'rutinsko' mjerenje/računanje – 'jedno prijepodne'
⇒ zahvala
- **ALI** nakon nekoliko puta ⇒ koautorstvo
- ne honoriranje koautorstvom ⇒ prekid suradnje

primjer

- GaN oko 1995.:
samo 1-2 laba → *'best-in-the-world'* uzorke
- uzorak 'garantirao' CC-rad u vrhunskom časopisu
- davatelj uzorka - rezultate vidio tek u reprintu
- ⇒ davatelj 'objavio' mnoštvo radova
- ? sreći / nezasluženom koautorstvu
- veliko znanje/iskustvo
godine ustrajnosti i upornosti

inflacija

- tražena 'roba' / uhodana 'mašinerija' -
uzorci/usluge ⇒ brojni radovi 'na tekućoj vrpci'

*'..ma davatelj je samo pritisnuo gumb na svom
automatiziranom instrumentu'...*

'samo je ubacio podatke u svoj program'...

*'pa naravno..., da nema mojih rezultata/uzorka...,
...oni bez mene ne bi ništa objavili,
a i ne razumiju ni rezultate ni što rade'.*

- 'brak iz računa'

davatelji ideja - najslabiji tretman

- nadahnuto objasni 'nešto važno'
(uz kavu, u kafiću, na konferenciji)
- lucidno riješi dugotrajan problem
' vidiš, to tu treba ovako ...'
- uštedi i piscu i radnicima gomilu vremena
- tipična reakcija: *'Pa da!, naravno,*
Kako se toga nisam sjetio'
- ipak - zahvala jedini honorar (često ništa!)
- prividna kratkotrajnost njihova 'rada' !

davatelj softver/hardver usluga

- nužni i nezaobilazni
- konzumira ogromne količine vremena
- uglavnom mlađi (barem još neko vrijeme)
- kreativna djelatnost !

- 'informatički nepismeni' - podcjenjuju:
  - ... *'to' nije znanstvena djelatnost ...*
  - *soft./hard. 'servis'*
  - *'igrarija za klince'*
  - *'ma samo treba naučiti gdje se stišću gumbi...'*

4. VOĐA (leader)

- **VOĐA / LIDER**
('šef', mentor, direktor, ravnatelj, predstojnik,,
voditelj:- grupe, laboratorija, projekata, katedre,..)
- bitno: **hijerarhijska nadređenost**
? termin 'nadređeni'
- 'vođa' - bez političko-povijesnih konotacija !
- hijerarhija = sveprisutna !
detaljno normirana: zvanjima / ustrojem / plaćama /

podvrste

vođa 'projekta' / grupe / laba...

- **organizacijsko-financijski posao**
(gotovo isključivo)
- pisanje projekata + papirologija (*sastanci*)
- izvještavanje i obrana (pismeno/usmeno)
- sastanci, 'sastančenje'
- kadrovska politika
- oprema
- ...

- novac nužan 'rubni uvjet' (plaće radnika, studenata, ili najamnih znanstvenika,
- Hr (?)
- pisanje aplikacija i izvještaja zahtijeva veliku znanstvenu stručnost / znanje!

- vođa ne radi direktno
ALI - ostvario bitne 'rubne uvjete'

- ⇒ **za vođenje projekta -
koautorstvo se podrazumijeva**

mentor

- vođa s kojim se svatko susretne

- njemačka riječ **DoktorVater**
poželjne karakteristike: *roditeljska briga*
- razgovor/diskusija
⇒ nadzire i 'aktivno' pomaže i vodi
- direktno /indirektno radi na članku
- 'mentor' je koautor
(neovisno o prividnom vremenskom udjelu)
- znatan minuli rad i iskustvo
- efikasnost mentora mnogostruko veća

figurativni mentor

- samo odredi temu, potom rijetki/nikakvi kontakti
- 'potpuna sloboda' u lutanju i snalaženju
- Citat: *...nisam htio ometati kandidata stalnim nadvirkivanjem preko ramena...*
- na brigu nekom iskusnijem članu iste grupe
- takav figurativni mentor često niti ne pročita mnoge članke na kojima je koautor
- vrijeme na 'neznanstvenim' aktivnostima
- koautorstvo, iako upitno? - u praksi - često

'šef'

- **puka nadređenost** – ne vodi projekata, nije mentor
  - direktni vremenski ulog = ??
- jedine zasluge - rukovođenje i minuli rad + papirologija (organizirao i 'vodi' grupu / laboratorij,
  - uveo 'tematiku', 'izveo prodor u područje', ...
- ponekad 'šef' naslijedi umirovljenog prethodnika

- **koautorstvo**: autorska prava / tantijemi
- U nekim grupama vlada 'feudalni' mentalitet:
šef = koautor svakog članka na svom 'posjedu'
'pravilo': *'šef je zaslužan za ..., dakle šef je na članku..., a u ostalom jedno ime više ili manje...*

ipak !

- treba honorirati i organizaciju + minuli rad !
- **puno je lakše u uhodanoj i produktivnoj grupi** nego sve započinjati iz početka
- nije lako naći pravu mjeru za honoriranje organizacijskih i 'povijesnih' zasluga
  - ! vremenski kriterij nije lako primjenjiv
- neki 'šefovi' ne haju za radove
dovoljno im je 'samo biti šef'

karakteristike svih vođa

- potražnja za ljudstvom
radnici, novaci, pisci, tehničari,...
- s rastom grupe
⇒ 'publiciraju' **mnoštvo** radova
- memorija vođa:
često mora pročitati članak
da se 'prisjeti' što je 'potpisao'
(Doktorvater = iznimka)

kAoautori + 'egzotični' podtipovi

- '**kAoautor**' - zbog neznanstvenih razloga
- '**vođautor**' - kAoautor koji sadrži podtipove 'šefautor' i 'mentautor'
- **comautor** (ili 'frend-autor', 'kurikulumautor',...)
'honorar' - usluge ('prijateljska transakcija')
(napredovanje / 'kredit' / ?financijski motivi)
- istini za volju, na sreću, takva je praksa rijetka !

- **balastautor** ('statist' , 'duh')
obično, iz tima davatelja kojeg je odredio
vođa davatelja ('dug' / kredit')
- nerijetko isprovocira pisca ili vođu na
dodavanje statista iz vlastite grupe
- a jedno ime više - ne šteti puno !

napomene o hijerarhiji

implementacija – raznolika:

- kruti feudalizam -...
  - prosvijećeni apsolutizam
- liberalne demokracija
- anarhija ('simpatična'?)

- hijerarhija - glavni razlog (?)
zbog koga se o temi koautorstva ne
diskutira ?

- na dnu hijerarhije očekujemo rad i pokornost
a ne prigovaranje / diskutiranje
- napredovanjem - nezadovoljstvo opada
- nezainteresiranost:
prihvaćanje danog
+ posvećuju se svom poslu
+ ne mare za 'ostalo'
+ nemoć
- a broj koautora ionako 'nije bitan' (!?)

problem 'brojanja' i/ili valorizacije

- prvi ekstrem:
svaki članak = 'jedan' rad
i to neovisno o broju koautora !?!
- drugi ekstrem:
'**N**-ti dijelovi' (**N**=broj koautora)
- prvi ekstrem nagrađuje 'kAoaure'
- drugi oštro kažnjava one koji su puno radili
prvenstveno pisce i radnike

pitanja za kraj

- treba li nešto mijenjati?
- ne znam !
- možda !
- namjera nije kritizirati
posebno ne neku osobu !

- prvenstveno:
fenomenologija svakodnevne prakse
(ne samo kod nas)

sažetak

1. kriterij za koautorstvo = vrijeme

2. klasifikacija

pisac

radnik

davatelj

vođa

hvala !